

ЛІТЕРАТУРА ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

Висицька С.М.

викладач світової літератури,

*Відокремлений підрозділ «Слов'янський технікум
Луганського національного аграрного університету»*

ЖАНРОВА ЕВОЛЮЦІЯ БІОГРАФІЧНОГО РОМАНУ В НОВІТНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ

Біографія – один з найдавніших літературних жанрів, що залишається полярним і в сучасній світовій літературі. Стійка популярність, читацький попит характеризують цей жанр і в англійській літературі, класичній і сучасній. Досить назвати біографічні романи Дізраелі, Дж. Еліот, Бульвер-Літтона, щоб переконатися в цьому.

За період свого існування біографічний жанр постійно змінювався, набував нових ознак. Розглянемо жанрову еволюцію біографічного роману в сучасній англійській літературі.

До недавнього часу англійський біографічний роман визначала усталена структура. Її традиційними елементами були видатна історична особистість у фокусі художнього зображення, певний відбір біографічного та історичного матеріалу, широке використання епістолярної спадщини, відгуків сучасників, стисла або розгорнута характеристика суспільної та творчої діяльності особистості, портрет епохи або періоду, аналіз творчого або професійного становлення, особисте життя героя. Нарешті, письменник надавав простір своїй уяві лише в межах фактографічного матеріалу.

В класичних зразках європейського біографічного роману (Е. Гаскел, Е. Троллоп, Л. Стреччі, А. Моруа, С. Цвейг, Е. Людвіг) спостерігаємо хронологічну послідовність зображення життєвого шляху особистості, а також художню, підкреслимо, реалістичну реконструкцію доленосних подій та повсякденного особистого життя героя.

Традиційною визначальною рисою біографічного роману є дуалізм художньої структури: документальний матеріал та художня оповідь.

Над проблемою сталих і змінних складових окремого літературного жанру розмірковували відомі вчені М. Бахтін, Г. Поспелов, Н. Копистянська, О. Галич, Р. Гром'як, Б. Іванюк, І. Денисюк. Поширеною є думка дослідників про те, що художньою домінантою біографічного роману є авторська уява, художні припущення та вірогідність, а документ, переважно, підтверджує цю художню реконструкцію. Літературознавчий словник-довідник (Р.Т. Гром'як, Ю.І. Ковалів та ін.) вказує, що в біографічному романі художній вимисел «белетризує твір, нерідко заповнює прогалини у біографічних даних» [2, с. 607].

Другою системною рисою класичного біографічного роману є перевага авторського дискурсу над контро версіями інших можливих оповідачів. Біографічні твори вказаних класиків жанру свідчать, що в ньому домінувала фігура всезнаючого автора. Саме автор розставляє акценти в літературній біографії свого героя, визначає обумовленість його рішень та вчинків, відстоював власне бачення біографії свого героя.

В англійській літературі ситуація з таким авторським авторитаризмом у жанрі біографічного роману докорінно змінюється в останні десятиліття минулого століття. «Досліджуючи життя окремої видатної людини як частинки великого культурного полотна, сучасні автори-біографи відмовляються від позиції деміурга, єдиного носія істини, і, пропонуючи практично альтернативні інтерпретації життя й творчості обраного митця, надають їм нового звучання, актуального для сьогодення» [3].

Новою системною рисою сучасного новітнього англійського біографічного роману стає модерністська та постмодерністська парадигма. Вона дозволяє таким видатним сучасним майстрам жанру, як Пітеру Акройду, Грехему Свіфту, Джуліану Барнсу, Антонії Байєтт, творити нову художню реальність, відмінну від реалістичної естетичної платформи традиційного біографічного роману. У романах цих авторів, та творах інших письменників як у річищі біографічного жанру, так і в інших жанрових різновидах роману, формується нова концепція художнього відтворення земного шляху історичної особистості – митця, вченого, філософа, політичного діяча, музиканта тощо. Її найсуттєвішим чинником стає, на нашу думку, майже реальна, або псевдореальна, присутність носія літературної біографії – наприклад, Чаттертона, Платона, Мільтона, Шекспіра, Флобера, Мередіта, брата і сестри Лемів – в сучасності, в життєвих перипетіях інших протагоністів роману, наших сучасників, або тих, що живуть у майбутньому.

В новітньому англійському біографічному романі відбулося і відбувається масштабне переосмислення ролі і функцій автора і авторського дискурсу. Ця зміна відбувається в кращих традиціях класичної літератури, також вона є наслідком і результатом фундаментальної авторської компетенції у таких, безсумнівно, складних сферах філософії, естетики, лінгвістики, літературознавства як модернізм/постмодернізм, постструктуралізм, деконструктивізм, рецептивна естетика та інших.

Стосовно наслідування і розвитку традицій класичної літератури вкажемо на такий відомий чинник, як відсторонення автора від наративу свого твору, навіть наполягання автора на другорядності себе, як оповідача: він є лише транслятором іншого тексту, написаного іншою особою. Це лінія Рабле, Сервантеса, Стерна, у наш час – Умберто Еко та інших. Наприклад, у романі П. Акройда «Чаттертон», що став своєрідною візитною карткою нової художньої парадигми біографічного роману, ця лінія реалізує себе у пошуках рукописів, матеріалів епохи, їх знаходженні, привласненні і подальшому використанні.

Сюжетна лінія пошуку рукописів дає поштовх до масштабного застосування другого, принципового та системного, компоненту художньої

структури – вільного тлумачення «документа» в неосязних межах творчої уяви. «Документ» взято в лапки саме тому, щовін і є симулякром як чинником постмодерністської поетики. У романі «Чаттертон» на цьому прийомі розбудовується ціла сюжетна інтрига, що дозволяє паралельним Чаттертону героям роману, Чарльзу Вічвуду і ФіліпуСлеку, філологам-дослідникам, запропонувати іншу версію життя, смерті, творчості головного героя роману.

Характеризуючи складові нового авторського дискурсу у жанрі біографічного роману, вкажемо на таку істотну рису, як розбудова дискурсу ймовірності/неймовірності, дискурсу взаємничення, що має відкриту структуру. Однозначної розгадки таємниці нова, значною мірою постмодерністська художня платформа сучасного біографічного роману не передбачає і не надає. О. Бандровська підкреслює, що «під впливом провідних постмодерністських концепцій...відбувається переосмислення основних завдань та методів біографічного письма» [1].

Отже, у жанрі сучасного англійського біографічного роману маємо очевидну зміну художньої парадигми, творчого методу, що термінологічно зафіксовано у терміні «історіографічний метароман»: «Historiographic metafiction is one kind of postmodern novel which rejects projecting present beliefs and standards onto the past and asserts the specificity and particularity of the individual past event. It also suggests a distinction between «events» and «facts» that is one shared by many historians. Since the documents become signs of events, which the historian transmutes into facts, as in historiographic metafiction, the lesson here is that the past once existed, but that our historical knowledge of it is semiotically transmitted. Finally, Historiographic metafiction often points to the fact by using the paratextual conventions of historiography to both inscribe and undermine the authority and objectivity of historical sources and explanations» – Історіографічний метароман/метапроза – це вид постмодерністського роману, який відмовляється продукувати усталені погляди і стандарти на минуле і наголошує на специфічних особливих рисах події в індивідуальному минулому. Він також припускає відмінність між «подіями» і «фактами», відмінність, яку поділяє багато істориків. Завдяки тому, що документи стають знаками подій, які історик трансформує у факти, як в історіографічному метаромані, повчальність тут полягає у тому, що минуле колись існувало, проте наше історичне знання про нього передається знаковою системою, семіотично. (переклад – наш) [5].

Науковий інтерес до питань трансформації жанру біографії простежується у багатьох британських та американських монографіях та публікаціях (Дж. Кінер, І. Шаберт, Л. Хатчеон, Т. Іглтон та ін.), а також у працях вітчизняних дослідників. Враховуючи генетичні аспекти вивчення жанру, послуговуючись сучасними напрацюваннями у галузі жанрології (П. Гернаді, М. Гловінський, Г. Даброу, Ц. Тодоров, Е. Фаулер; Н. Бернадська, О. Галич, Н. Копистянська, Н. Тодчук тощо), Савенко І.Л. здійснює класифікацію численних новітніх утворень документально-біографічного роману за двома тенденціями: 1) уточнення й деталізації вже відомих номінацій (жанрові модифікації роману), до якої зараховує біографічний

роман-дослідження, роман в біографічних епізодах, белетризований роман, автобіографічний роман в оповіданнях тощо; 2) пошуки нових видо-родових і міжжанрових утворень (жанрові різновиди роману): роман-реконструкція, роман-монтаж, роман-пошук, роман-ретроспекція, роман-мозаїка, роман-есе, роман-репортаж, роман-щоденник, роман-колаж тощо) [4].

Таким чином, аналіз англійської документально-біографічної прози межі століть показує, що новітній англійський біографічний роман – поле для різноманітних жанрових експериментів і стильових шукань.

Список використаних джерел:

1. Бандровська О. Трансформації біографічного жанру у творчості Пітера Акройда. – Режим доступу: http://www.anthropos.org.ua/jspui/bitstream/123456789/2395/1/127-137_Bандровська_О.pdf
2. Літературознавчий словник-довідник / Р. Т. Гром'як, Ю. І. Ковалів та ін. – К.: ВЦ «Академія», 1997. – 752 с.
3. Петрусь О. В. Деконструкція біографічного канону в романах Пітера Акройда. – Режим доступу: <http://www.lib.chdu.edu.ua/pdf/naukpraci/movoznavtvo/2008/80-67-28/pdf>
4. Савенко І. Л. Жанрово-стильові особливості біографічного роману-пошуку. Режим доступу: <http://www.revolution.allbest.ru/sections-load.php?774>
5. Linda Hutcheon's» «Historiographic Metafiction: 'The Pastime of Past time»./http://www.eng.fju.edu.tw/Literary_Criticism/postmodernism/Hutcheon_outline.html

Мельник Л.О.

студентка,

Київський національний університет

імені Тараса Шевченка

КОНЦЕПТ ПРИРОДИ В КОРЕЙСЬКІЙ РОМАНТИЧНІЙ ЛІТЕРАТУРІ

Із поширенням корейської масової культури та зі зростанням інтересу до неї серед українського населення, дослідження концепту природи як ідейної основи, що заклала базис для сучасної корейської культури, набуває особливого значення для встановлення міжкультурного порозуміння. З огляду на це, існує обґрунтована потреба у дослідженні специфіки концепту природи в руслі корейського романтизму, що, безперечно, сприятиме поширенню розуміння особливостей розвитку сучасної корейської літератури. Лі Синин (이승은) наголошував на необхідності дослідження корейського романтизму, зауважуючи незначну присутність цієї теми у науковому дискурсі [7, с. 209].

Стаття присвячена дослідженню особливостей концепту природи в корейській літературі. Мета статті полягає у всебічному описі специфіки зображення природи в корейській романтичній літературі, а також